

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Punct. I. Quid sit Relatio transcendentalis, & quomodo differat à
prædicamentali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

motus accretionis quantitativæ. Posset etiam dici non dari per se motum ad relationem, quia etsi relatio realiter producat, non primario, & per se intenditur à natura: Pater enim, qui producit filium non intendit prouidere paternitatem, au filiationem, sed substantiam genitam, quæ producta resultat relatio paternitatis in substantia generante, & filiationis in substantia genita.

4. Quarto inquiritur, an relationes suscipiant magis & minus. Respondeo relationes identitatis, & diuersitatis, æqualitatis, & omnes relationes secundi generis non suscipere magis, & minus, quia esse eiusdem speciei, vel diuersæ, esse æquale, & esse partem huius, & filium illius in indiuisibili consistunt. De relatione inæqualitatis mihi certum est posse suscipere magis & minus, quia magis inæqualis est palmus vlnæ, quàm semivlnæ: inæqualitas enim consistit in excessu secundum extensionem, & maior est excessus vlnæ, quàm semivlnæ respectu palmi. De relatione similitudinis poterat esse nonnulla difficultas, nihilominus faciliè potest tota componi. Qui tantum censent esse similia illa, quæ eodem indiuisibili gradu qualitatis gaudent verbi gratia, duo alba vt quatuor, vel duo nigra vt tria, tenentur dicere similitudinem, non suscipere magis & minus, eadem enim ratione de similitudine, ac de æqualitate philosophari tenentur. Dissimilitudo, quæ huic opponitur magis, & minus suscipit, in hunc sensum, magis enim dissimile est album vt duo, albo vt octo, quàm albo vt quatuor. Qui ad similitudinem tantum requirunt conuenientiam qualitatum secundum speciem, possunt dicere maiorem, vel minorem conuenientiam in gradu, ad similitudinem non spectare, sed tantum dicere, æqualitatem in qualitate, vel possunt dicere augeri similitudinem, quo magis accedunt ad eandem intensiorem qualitatis, & hic est modus vulgaris loquendi, quo magis similia vocamus duo alba vt sex, quàm album vt duo, & album vt sex. Iuxta hunc dicendi modum dissimilitudo magis, & minus non recipit, quia tantum reperitur inter extrema, quæ habent qualitates specie distinctas.

5. Vltimò inquiritur, an possit dari conceptus communis omnibus relationibus. Respondeo affirmatiue, quod probò ex huius prædicamenti constitutione, & definitione relationis, & diuersitate specierum, quæ in ipsis relationibus reperitur. Ratio dubitandi, quæ in oppositum adducitur, hæc est. Relatiua definiuntur cuius esse est aliud: ergo ex parte relatiui intelliguntur omnia relatiua: ergo vt terminentur ad aliud, debent tantum terminari ad ea, quæ relatiua non sunt, si enim terminentur ad relatiua non erit terminatio ad aliud, sed ad idem. Multa communiter congerunt auctores, vt huic argumento satisfaciatur, à quibus abstineo, quia doctrinæ nihil, & falsidij plurimum afferrent. Respondeo breuiter ly *ad aliud* intelligendum esse per distributionem accommodatam, non enim omnia relatiua collectiue sumpta terminanda sunt ad aliud adæquatè ab illis distinctum collectiue sumptis; sed omnia distributiue sumpta ad aliud distinctum à quolibet illorum seorsim sumpto, seu distincto à proprio correlatiuo, eodem enim modo, quo in particulari relata ad aliud terminantur, eodem modo de relatiuo in communi intelligendum est illud ad aliud. Neque necessum est relatiuum terminari ad aliud materialiter adæquatè distinctum à ratione communi relatiui, sed formaliter, quia hoc modo nunquam idem respicit se ipsum secundum eandem rationem, quapropter cum dicimus relatiuum esse ad aliud, relatiua mutua bis in illo complexo collocamus, semel in recto ex parte huius concreti relatiuum, & iterum in obliquo ex parte extremi *ad aliud* quatenus sunt termini non ipsorum secundum eandem rationem, sed quodlibet sui correlatiui. Sic causa definitur à pluribus, *principium influens in aliud*, in qua definitione ex parte principij in recto omnes cause constituuntur, & tamen illud aliud includit causas creatas, in quas causam aliquam influere necessum est. Vltimò aduerto in nostra sententia adhuc non indigeri his solutionibus, quia cum relatio prædicamentalis in particulari non sit propriè ad aliud, sed quædam collectio entitatum, relatio in communi ad aliud non erit; sed tantum dicet ratio illa communis omnes entitatum collectiones confusè cognitas, vt tamen definitionem communem relatiuorum vt cuiusque teneamus oportet solutionem prædictam tradidisse,

CONTROVERSIA X.

De quarto membro diuidente quatenus dicit relationem transcendentalem.

RELATIO transcendentalis affinis est valde relationi prædicamentali, ideo ad hunc locum explicandam remissi naturam relationis transcendentalis, de qua agere proprium est Metaphysici, est enim affectio entis vniuersalissimè sumpti. Explicabo in hac Controversia naturam huius relationis, & quibus entitatibus conueniat definiam, ubi multa de connexionem, & relatione causarum cum effectibus, & effectuum cum causis.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit relatio transcendentalis, & quomodo differat à prædicamentali.

Explicata natura relationis in communi, si modo differentiam explicemus relationis transcendentalis vt distinctæ à prædicamentali, facile erit relationem transcendentalem definire.

Nonnulli apud P. Soar. disp. 47. Metaph. sect. 4. existimant relationem transcendentalem à prædicamentali differre ex eo; quod prædicamentalis petat necessariò terminum realiter existentem, & transcendentalis ferri possit in terminum purè possibilem. Differentiam efficaciter impugnat P. Soar. & cum eo Hurt. Arriag. & plerique recentiores. Actus intentionales intuitiui in communi sententia, vniò extremorum, actio, ex vi cuius terminus producitur, in omnium sententia non possunt existere non existente actu termino, ad quem transcendentaliter referuntur seu cuius sunt relationes transcendentales: ergo de ratione relationis transcendentalis non est posse existere sine termino. Dices has relationes transcendentales non exigere terminum præcisè, quia sunt relationes transcendentales, sed quia sunt tales relationes. Contrà: eo ipso quod de relatione transcendentali in communi fit non exigere terminum, debet hæc ratio reperiri in qualibet relatione specialiter sumpta, quia quicquid est de essentia generis, est de essentia speciei, & differentia contrahens genus, & constituens speciem non potest genus destruere: ergo si de conceptu relationis transcendentalis in communi est non existere terminum non poterit dari relatio transcendentalis, quæ terminum actu existentem exigit. Sed dantur plures relationes transcendentales, quæ possunt existere illorum terminis actu non existentibus: ergo de conceptu relationis transcendentalis in communi non est non exigere terminum realiter existentem.

Respondebis de conceptu relationis transcendentalis esse non exigere terminum actu existentem ex vi illius conceptus communis, sed esse indifferentem vt ex vi propriæ differentie illum exigit, vel non exigit & ita different relatio transcendentalis, & prædicamentalis, quod relationi prædicamentali repugnet præcisè ex eo, quod fit prædicamentalis existere sine termino actu existente, & relationi transcendentali ex hoc conceptu vniuersali relationis transcendentalis non repugnet existere sine termino existente, licet ratione peculiaris differentie possit esse relatio transcendentalis, quæ sine termino actu existente existere non valeat. Admitto huiusmodi esse relationem prædicamentalem, & transcendentalem, verumtamen ex hoc capite, si aliunde differentiam non assignemus inter relationem transcendentalem, & prædicamentalem non poterimus vtrumque relationis genus adæquatè distinguere, quia secundum doctrinam traditam valebit consequentia: hæc relatio existit sine termino: ergo est transcendentalis, & non prædicamentalis, non tamen poterit inferri: hæc relatio non potest existere sine termino: ergo est prædicamentalis, quia relatio transcendentalis

transcendentalis ex conceptu communi relationis transcendentalis indifferens est, ut contrahatur per differentiam, quæ non exigit termini existentiam, vel per differentiam, cui repugnet existere sine termino, & datur relationis transcendentalis, quæ de facto non possunt existere sine termino, in quibus, si aliunde non cognoscatur differentia rationalis transcendentalis in communi à prædicamentali, non poterit cognosci, an illa connexio, quæ habent cum termino oriatur ex prædicato speciali talis relationis transcendentalis, vel ex prædicato constitutivo talis relationis prædicamentalis, & ita secundum hanc differentiam non posset impugnari, qui assereret actionem prædicamentalem terminum respicere, & connexionem inter actionem, & terminum oriri ex prædicato constitutivo relationis prædicamentalis, non vero ex constitutivo talis relationis transcendentalis.

3 Sentiant alij relationem transcendentalis, & prædicamentalem distingui ex eo, quod subiectum prædicamentalem relatum secundum se sumptum possit existere sine prædicamentali relatione, & subiectum relationis transcendentalis non possit existere sine relatione transcendentali. Non acquiesco: quia creatura prædicamentalem refertur ad Creatorem relatione diversitatis, sine qua repugnat existere, quia relatio diversitatis, tantum dicitur extrema diversæ nature, quæ necessario existunt eo ipso, quod existat creatura, quia Deus ad illam supponit essentialiter existens: ergo datur relatio prædicamentalis, sine qua non potest existere subiectum prædicamentalem relatum. Si recules admittere relationem diversitatis creaturæ ad creatorem idem argumentum conficiam in relatione diversitatis, quam dicit actio ad principium actuum sine quo neque de potentia Dei absoluta nequit existere, & consequenter neque sine eo, quod refertur ad illud relatione diversitatis; quæ tantum consistit in coexistentia productionis, & principij productivi, quibus distincta essentialiter prædicata correspondent.

4 Melius distinguitur relatio prædicamentalis à transcendentali ex eo, quod relatio transcendentalis adæquatè identificetur cum subiecto, quod dicitur relatum, & relatio prædicamentalis ab illo saltem inadæquatè distinguitur. Differentia hanc inter utramque relationem in re assignat Hurt. disp. 15. sect. 8. §. 9. vbi dicit differentiam esse clarum inter utramque relationem, quia relatio prædicamentalis est accidentaria immediato fundamento, quod potest à parte rei sine illa existere: si quod autem non potest, oritur aliunde. Impugnaui nuper hunc modum distinguendi relationem prædicamentalem à transcendentali, quia dantur fundamenta relationum prædicamentalem, quæ non possunt existere sine relatione: quod addit, videlicet quod si datur aliquod fundamentum, quod non possit existere sine relatione prædicamentali, hoc aliunde oriri, difficultatem non evacuat, quia sicuti supra dicebam de connexionem relationis cum existentia termini, ad hoc ut cognoscamus hanc connexionem fundamenti cum relatione prædicamentali non oriri ex natura relationis prædicamentalis, debemus aliunde naturam huius relationis agnoscere, ac proinde ex hoc capite non poterit nobis innotescere differentia relationis prædicamentalis à transcendentali. Hæc contra modum loquendi Hurtadi: in re autem ab illo non dissentio, expresse enim ait Hurtad. relationem prædicamentalem, & transcendentalis in eo differre, quod relatio transcendentalis verè à parte rei est idem cum essentia fundamenti, & relatio prædicamentalis est extra essentiam fundamenti. Eandem distinctionem tradit disp. 12. sect. 2. & 3. quam diserte explicuit n. 10. vbi dixit relationem diversitatis creaturæ à creatore prædicamentalem esse, quia etiam si non possit à creatura separari præter ipsius entitatem dicitur Dei entitatem, ac proinde adæquata est essentialis creaturæ. Verumtamen non sibi confans videtur Arriaga, dum solutionem statim referendam subdit argumento quod iam subiecit.

5 Obicit sibi Arriag. Relatio paternitatis, etiam si distingueretur à fundamento, & termino esset transcendentalis, & nihilominus esset essentialis fundamento proximo, nempe generationi à qua non posset separari: ergo non est de ratione relationis prædicamentalis non esse essentialis subiecto. Respondent Arriaga, relationem paternitatis in illo casu, vel posse comparari cum parte, vel cum ipsa generatione: Si comparatur cum homine, qui est pater, talis relatio prædicamentalis erit, quia ab illo potest separari: Si comparatur cum generatione, est transcendentalis, quia ab illa non potest abesse. Idem dicit esse de actione

quæ si comparatur cum causa est relatio prædicamentalis, quia ab illa potest abesse: si verò comparatur cum ipsa actione, est relatio transcendentalis. Contra hanc solutionem ad hominem contra Arriagam efficaciter arguo. Relatio similitudinis, quam habet creatura cum Deo prædicamentalis, etiam si non possit separari à creatura, quia distinguitur saltem inadæquatè ab ipsa creatura, ut expresse tradit Arriaga: ergo relatio paternitatis comparata cum generatione, casu quo esset modus superadditus inseparabilis à generatione esset relatio prædicamentalis, quia talis modus, seu talis relatio adæquatè distingueretur à generatione. Malè ergo, & parum consequenter affirmat Arriaga relationem similitudinis cum Deo inseparabilem à creatura esse prædicamentalem, quia inadæquatè distinguitur à creatura, & relationem paternitatis casu quo esset accidens superadditum non futuram relationem prædicamentalem respectu generationis, à qua adæquatè distingueretur, quia esset inseparabilis à creatura. Debebat ergo respondisse Arriaga consequenter ad sua principia, casu quo relatio esset accidens superadditum, paternitatem futuram relationem prædicamentalem, etiam respectu fundamenti proximi, principij videlicet generativi, & generationis, quia licet esset inseparabilis à generatione, ab illa distingueretur, opinio enim quæ asserit paternitatem esse accidens distinctum à fundamento, & termino, hoc accidens in quo consistit ratio formalis paternitatis, etiam ab ipsa generatione distinguitur, & asserit transacta generatione physice inherere principio, quod genuit, & denominatur Pater dum superstes est substantia genita. Illud etiam quod de actione tradit videlicet esse relationem prædicamentalem respectu principij actui iuxta omnes sententias falsum est, quia sententia, quæ constituit relationem prædicamentalem in accidenti superaddito tale accidens à principio actui, actione, & termino distinguitur: Qui asserunt relationem involuere fundamentum, & terminum nullam prædicamentalem relationem adæquatè identificatam cum simplici entitate, qualis est actio, possunt agnoscere. Qui verò defendunt relationem adæquatè esse identificatam cum fundamento tantum requirunt actionem, ut connotatum, ad hoc ut relatio, quæ erat quoad entitatem identificatam cum principio actui, incipiat esse quoad formalitatem: ergo in principijs nullius sententiæ dici potest actionem esse relationem prædicamentalem respectu principij actui. Concludo standum esse prædictæ differentie, & dicendum relationem transcendentalis à prædicamentali differre ex eo, quod transcendentalis adæquatè identificetur cum fundamento, & prædicamentalis adæquatè, vel inadæquatè ab illo distinguitur. In opinione verò connotantium, qui defendunt relationem prædicamentalem adæquatè cum fundamento identificari, & tantum indigere connotato extrinseco, ut sit quoad formalitatem, & formaliter relatum constituat, distingui debent hæ relationes ex eo, quod prædicamentalis, quæ quoad entitatem est identificata cum fundamento, indigeat connotato extrinseco, ut sit quoad formalitatem; transcendentalis verò eo ipso, quod existat illius subiectum existit necessario, non solum quoad entitatem, sed etiam quoad formalitatem.

6 Contra hanc differentiam sic obijciunt nonnulli: sicut paternitas, quæ est prædicamentalis relatio accidit subiecto, & ab illo distinguitur, sic actus scientiæ, qui est relatio transcendentalis est subiecto accidentalis & ab illo distinguitur, & sicut relatio transcendentalis non distinguitur ab actu scientiæ, ita prædicamentalis non distinguitur ab ipsa paternitate: ergo siue respectus hi considerentur respectu entitatis, quas metaphysice constituit, siue respectu subiectorum, quæ afficiunt eodem modo se habent: ergo non possunt distingui hi respectus ex eo, quod transcendentalis identificetur cum subiecto, & prædicamentalis ab illo distinguitur. Resp. duplex posse considerari subiectum relationis, vnum, cui relatio physice inheret: aliud quod formaliter constituit relatum, seu quod relatum denominatur, quæ etsi in relationibus prædicamentaliibus non distinguantur, si relatio prædicamentalis accidens est superadditum, quia paternitas idem subiectum, quod afficit partem constituit, vel non reperiatur, si relatio à fundamento, & termino, quæ nullum habent commune subiectum, non distinguitur, in relatione transcendentali sæpe vtrumque subiectum reperitur, & vtrumque distinctum. Actus enim scientiæ, qui est prædicamentalis relatio intellectu inheret tanquam subiecto receptivo, relatio verò eum

illo

illo identificata non constituit intellectum relatum, sed ipsum actum scientiæ, qui per se ipsum ad obiectum refertur. Hac distinctione præmissa dicendum est relationes has distinguere ex diverso modo, quo se habent respectu subiecti, quod ex vi relationis dicitur relatum, cum quo semper identificatur transcendentalis relatio, & in quo prædicamentalis semper distinguitur, non verò per ordinem ad subiectum inhesionis, quod non constituitur relatum per relationem transcendentalem, in ordine ad quod recte probat obiectio utramque relationem eodem modo distinguere, non verò comparatione facta ad subiecta, quæ formaliter relata dicuntur.

7 Discrimen aliud inter utramque relationem tradit P. Soar. disp. 47. sect. 4. n. 9. ex Caiet. quod etiam adducit & probat N. Albert. de prædicamentis ad aliquid q. 5. videlicet relationem prædicamentalem referri ad terminum, ut purè terminum, & relationem transcendentalem non referri ad terminum, ut purè terminum, sed illum respicere sub aliqua determinata ratione vel subiecti, vel obiecti, vel efficientis, aut finis, quod convenit omnibus relationibus transcendentalibus: actio enim transcendentaliter ad terminum relata illum denominat productum, cognitio suum terminum formaliter cognitum constituit, & unio unitum, quæ omnes denominationes, & relationibus transcendentalibus tribuuntur ex eo præcisè quod illarum subiecta terminent relationes. Relationes verò prædicamentales nullam denominationem tribuunt propriis terminis, paries enim non præcisè ex eo, quod similitudinem terminet dicitur similis, sed ex eo quod illum fundet, neque substantia genita ex eo præcisè quod terminet relationem paternitatis, dicitur filius, neque aliam denominationem trahit ex hac terminatione præter denominationem puri termini.

8 Differentiam hanc impugnatur Hurt. disp. 15. sect. 8. n. 90. Cognitio respicit suum obiectum, ut purè terminum, & unio hypostatica attingit Verbum, ut purè terminum, & tamen sunt relationes transcendentes, ergo relatio transcendentalis, sicuti prædicamentalis, terminum ut purè terminum respicit. Respondet satis bene P. Soar. cognitionem denominare terminum cognitum, & unionem suum terminum constituere unitum, & hac ratione relationes has non respicere terminos, ut purè terminos. Instat Hurt. cognitionem respicere terminum, quem cognitum constituit, & unionem attingere terminum, quem formaliter reddit unitum esse genera respiciendi terminum, ut purè terminum, quia sicuti cognitio constituit terminum cognitum, ita similitudo constituit suum terminum similem, & sicuti prædicamentalis relatio similitudo physica, ita cognitio, quæ est transcendentalis relatio, & intentionalis similitudo. Resp. ex dictis, similitudinem physicam, quæ est prædicamentalis relatio non respicere terminum illum assimilando ex eo præcisè, quod relationem terminet, quia terminus similitudinis ex eo formaliter dicitur similis, quod eandem quam terminat, vel aliam eiusdem rationis similitudinem fundet, terminus autem cognitionis ex eo præcisè, quod terminet cognitionem, dicitur cognitus, sicuti unionis terminus, ex eo quod illius terminus sit dicitur unitus, & sic de omnibus aliis terminis relationum transcendentalium.

9 Contra eandem distinctionem, quam affirmat nunquam potuisse intelligere, obiicit Arriaga disp. 12. Logica sect. 4. n. 15. Relatio patris est relatio prædicamentalis, & tamen pater efficit aliquid circa filium, ergo relatio prædicamentalis non respicit terminum, ut purè terminum. Respond. concedendo maiorem, & distinguendo minorem. Pater, ut pater est, efficit aliquid circa filium, nego minorem, ut principium productivum, concedo minorem, quia nec paternitas, neque pater, ut pater, aliquid efficiunt circa filium, potius paternitas, & consequenter pater, ut pater supponunt iam filium productum, qui tamen supponit principium productivum à quo formaliter procedit. Arguit insuper idem Arriaga. Creatura respicit Deum, ut purè terminum relatione transcendentali, ergo respicere terminum, ut purè terminum quid commune est relationibus prædicamentalis, & transcendentalibus. Resp. creaturam relatione transcendentali respicere Deum, non ut purè terminum, sed ut principium productivum à quo habet esse, & à quo essentialiter dependet. Verum est creaturam posse referri ad Deum, ut purè terminum relatione diversitatis, vel alia relatione distincta à transcendentali, qua per se ipsam refertur, quæ fundetur in ipsa actuali productione, & in ipsa

entitate iam producta, sicuti fundatur relatio filiationis in substantia genita, sed huiusmodi relationes non sunt transcendentes, sed prædicamentales.

Levis quæstioncula suboritur, quam definire necesse est, ad prædictam differentiam inter relationem prædicamentalem, & transcendentalem defendendam. Ea est, an si relatio prædicamentalis est modus superadditus à fundamento, & termino distinctus, sit relatio transcendentalis sui ipsius, respectu termini, necne? Negat Hurt. supra 90. quia est accidentaliter fundamētum immediatum. Non eadem ratio, quia non est quæstio an sit transcendentalis respectu subiecti, cui inhaeret, iam enim supponimus prædicamentalem esse, sed an ipsa per se ipsam referatur transcendentaliter ad terminum, quem respicit, sicuti cognitio transcendentaliter refertur ad obiectum. Arriaga supra citatus numero decimo septimo asserit certum omnino esse relationes prædicamentales ex suppositione, quod sine accidentia superaddita, per se ipsas transcendentaliter referri ad proprium subiectum, & terminum, quia æque, in se, essentialiter, & per suam entitatem respicit relatio superaddita subiectum, & terminum, quàm cognitio suam obiectum, ergo sicuti cognitio transcendentaliter refertur ad obiectum, ita relatio transcendentaliter refertur ad obiectum, & ad terminum.

Assentior modo dicendi Arriagæ ex quo hæc oritur difficultas contra differentiam supra assignatam inter relationem prædicamentalem, & transcendentalem. Relatio superaddita paternitatis si datur per se ipsam referatur ad terminum, cui nullam tribuit denominationem, ergo relatio transcendentalis refertur ad terminum ut purè terminum, ergo non potest stare differentia supra assignata inter relationem prædicamentalem, & transcendentalem. Posses dicere Paternitatem, ut est relatio transcendentalis non respicere terminum, ut purè terminum, quia illum respicit ut quid præsuppositum, & prærequisitum in ratione termini ad hoc ut existat subiectum transcendentaliter relatum per paternitatem ut relationem transcendentalem, videlicet ut existat ipsa prædicamentalis relatio quæ dicitur transcendentaliter relata: Eandem verò paternitatem, ut prædicamentalem relationem terminum respicere ut purè terminum, quia non illum respicit tanquam quid prærequisitum, ut terminus est, ut existat subiectum, quod prædicamentali denominatur relatum, nempe principium genitum, quod existit deficiente termino relationis prædicamentalis & deficiente ipsa prædicamentali relatione. Secundo posses responderi differentiam supra assignatam tantum intercedere inter relationes purè transcendentes, & prædicamentales ut prædicamentales sunt; illam verò relationem superadditam prædicamentalem respectu obiecti, quod formaliter refert, & transcendentalem respectu sui non esse purè transcendentelem, sed mixtam, & ita habere ex prædicamentali respicere terminum ut purè terminum, & ex transcendentali identificari adæquatè cum subiecto, quod dicitur transcendentaliter relatum. Cum enim sint diversa subiecta, quæ constituit prædicamentali, & transcendentaliter relata, potest identificari cum subiecto transcendentaliter relato, & distinguere à subiecto relato prædicamentali: at verò eum eundem terminum prædicamentali, & transcendentaliter respiciat, non potest illum ut purè terminum, & non purè terminum respicere. Si prædictæ solutiones non placent facilius liberiusque responde de has relationes prædicamentales esse fictitias, & prædictam differentiam rectè assignari inter relationes transcendentes & prædicamentales, quas tua fert opinio, illorum enim erit, qui tales relationes prædicamentales, admittunt iuxta sua principia relationem prædicamentalem à transcendentali distinguere, non tuum, qui oppositam defendis sententiam.

Ex his differentiis aliæ minoris notæ oriuntur, videlicet relationem prædicamentalem non esse intentam per se à natura, sed quasi per accidens resultare transcendentelem verò esse per se intentam, cuius differentia in meis principijs optima ratio redditur, cum enim prædicamentalis relatio consistat in rerum aggregato ad quod nulla actio immediatè terminatur, sed ad singulas entitates, quas in se continet, sic non per se fieri dicitur aut intendi, sed ratione entitatum, quas includit. Alia differentia est quod relatio transcendentalis per omnia prædicamenta vagatur, idè transcendentalis dicitur, quia transcendit.

transcendit formalitates aliorum predicamentorum; relatio vero transcendentalis vnum specie predicamentum constituit.

- 13 Ex his facile erit definire relationes transcendentales, seu relatiua transcendentaliter est illud, quod respicit aliud non ut purè terminum, quod importat modum positum respiciendi aliud tanquam effectum, vel tanquam causam, vel tanquam subiectum aliis denominationis distinctæ à ratione termini seu terminantis. Alio modo poterunt relatiua transcendentalia definiri: Relatiuum transcendentale est illud, quod per suam simplicem entitatem, & essentiam respicit aliud. Ex primo in definitione entitatem, & essentiam, quia sæpè essentialia vocamus illa, quæ indispensabiliter entitatem comitantur, etiam si ab illa distinguantur, sic dicere solemus dependentiam actualè creaturæ à Creatore esse essentialè creaturæ, etsi importet actionè superadditam distinctam ab effectu, qui essentialiter dependere dicitur. Alio modo relatio, seu relatum transcendentaliter est illud cuius simplex essentia nequit concipi sine alio. Quæ definitio sumitur ex differètiis suprà assignatis, eo enim ipso, quod respectus transcendentalis sit intrinsecus, & essentialis subiecto, v.g. visioni, aut unioni, quæ transcendentaliter refertur, nequit sine hoc respectu subiectum illud agnosci, cum verò respectus sine termino nequeat intelligi, sit subiectum relatum transcendentaliter cognosci non posse sine termino, ad què refertur. Neque id competit relationi predicamentali, quia illi nulla simplex essentia convenit, cum consistat in aggregato fundamèti, & termini, quod dicit essentiam fundamèti, & essentiam termini à fundamèto distincti. Desumitur etiam hæc definitio ex doctrina, quam tradit Caiet. l. p. q. 77. art. 3. vbi dicit terminum relatiui transcendentis duo habiturum esse. Primum ut non sit intrinsecus rei, hoc est, ut distinguatur à relatione; secundum, ut sit internus definitioni, hoc est ut ingrediatur illius definitionem, ita ut hæc non possit dari, nec entitas quidditatiuè cognosci sine illo.

- 14 Vltimò aduerto hæc relationes transcendentales à pluribus non vocari absolute relationes, sed respectus, quia existimant nomen relationis tantum relationibus predicamentibus, vel quasi predicamentibus, sicuti sunt diuine relationes, cõpetere. Ob hæc forsitan ratione vulgò dicitur relatiua transcendentalia esse simpliciter entia absoluta, & ob eandem relatiua transcendentalia relatiua secundum dici forsitan non pauci appellat, quia quod nõ est predicamentali relatiui non dicitur habere relationem, sed respectu, quia tantum predicamentalis relationis terminus absolute gaudet. Huc loquendi modum obseruat P. Vall. in paraphrasi tertiæ partis c. ad aliquid, cõnotat. 3. *Secundum diuisione*. vbi asserit relatiua secundum dici non esse relatiua, sed poni in aliis predicamentis, habere tamè habitudinè quandam ad aliud, & postea subdit relatiua secundum dici esse illa, quæ dicunt aliquid absolute cum relatione adiuncta. Exèplum adducit in scientia, quæ dicit qualitatè quamdam, quæ sibi habet adiunctam relationem ad obiectu scibile. Quibus clarè docet relatiua transcendentalia, quæ vocat relatiua secundum dici non dicere propriè relationem ad terminu, sed habitudinè quandam, vbi distinguit habitudè seu respectu à relatione, quia non quicunque respectus, sed tantum predicamentalis absolute relatio dicitur. Desumpsit Vallius huc, loquendi modum ab Scoto, & Antonio Andrea quos ipse refert asserentes diuisionem in relatiua secundum esse hoc est predicamentalia, & secundum dici quibus transcendentalia cõprehenduntur quæ per alia predicamenta vagantur, non esse diuisionem relatiui, sed entis, quia cū alterum à mēbris diuidentibus, videlicet relatiua secundum dici, seu transcendentalia, relatiua non dicuntur, quia non ponuntur in speciali hoc predicamēto, ratio ab illis abstracta relatiua dici nequit. Eandem doctrinam expressè tradit P. Didac. Ruiz tom. de scientia Dei disp. 5. sect. 2. n. 5. vbi docet tantum relationes predicamentales, & quasi predicamentales, quales sunt diuine relationes simpliciter dici relationes; ibidemq; grauius Doctoru auctoritate intendit probare scientiā Dei dicere habitudinè seu respectu ad obiectu primariu, & non dicere relationem ad illud, & tom. de volunt. disp. 5. sect. 4. n. 4. asserit solum relationem predicamentale esse absolute relationem. Ab hac mēte non alienus videtur fuisse P. Soar. disp. 7. Met. sect. 4. vbi differētiā assignat inter relationem predicamentalem, & raro habitudinem transcendentalem relationem, & frequentissimè respectu transcendentalem appellat. Questio hæc tantum

Fr anc. de Ouedo, Philosoph. Tom. 11.

est de modo loquendi, explicui naturam relationis predicamentalis, & transcendentalis respectus, seu habitudinis: an verò hæc transcendentalis habitudo dicenda sit relatio transcendentalis, vel tantum transcendentalis respectus, de nomine tantum est quæstio, in qua standum est loquendi modo, quem ex antiquis recepi, in quo multum defero Nostro Ruisio propter illius eruditionem, & in euoluendis scriptis antiquorum Patrum, & Scholasticorum supra omnes, quos nostra pertulit ætas, diligentiam.

PUNCTUM II.

An respectus transcendentalis possit esse ad ens non possibile.

Fert communis sententia respectum transcendentalem requirere terminum saltem possibilem, ita P. Valq. & alij plurimi, qui hanc tradunt differentiam inter relationem predicamentalem, & transcendentalem respectum: quod illa termino existenti gaudeat, hic verò possibilitate termini, quam necessarid exigit sit contenta.

Oppositam sententiam videlicet respectum realem transcendentalem posse ferri in terminum non possibilem, seu repugnantem defendunt Doctores non pauci Sconcin. 5. Metaph. q. 29. quam tradidit Philosophus 5. Met. text. 20. vbi asserit scientiam ad scibile referri, constat autem scibile sæpè esse ens rationis. Expressè sententiam hanc amplectuntur Greg. in 1. dist. 28. q. 2. Sconcin. 5. Metaph. q. 29. P. Soar. disp. 47. Metaph. sect. 4. n. 5. licet tantum id tradat de relatione, quæ ad aliud refertur per modum obiecti, P. Didac. Ruiz de scientia disp. 5. sect. 2. n. 13. & sæpè alibi P. Vallius de prædic. relationis c. 3. q. 6. Eam sententiam vt veram supponit P. Albertinus de prædic. ad aliquid q. 5. n. 10. P. Hurt. disp. 14. Physicæ sect. 2. n. 17. vbi hæc habet. *Respondet primo ad puram chimæram posse esse relationem realis entis transcendentis.*

Ab hac sententia, quam verbis relatis tradiderat Hurt. verbis dilcedere voluit disp. 15. Met. sect. 9. § 101. vbi docet ex P. Valq. omnem relationem transcendentalem requirere terminum possibilem ea ratione quæ est terminus, addit § 103. *Prudens addidi in conclusione, nisi terminus sit possibilis ea ratione quæ est terminus*, præuidit enim cognitionem chimære transcendentaliter referri ad suum obiectum, quod possibile non est, quam obiectionem sic præoccupat dicendo cognitionem referri ad chimæram vt obiectum, non verò ad illam vt possibilem, ac proinde asserit terminum relationis, quam dicit cognitio possibile esse ea ratione, quæ est terminus non verò possibile esse in ordine ad existendum. Hurtadum in sua sententia promouit, & ad meam vel inuitum traho. Cognitio refertur ad chimæram secundum id quod ex parte Chimære terminat cognitionem, sed id quod ex parte Chimære terminat cognitionem est possibilitas, & existentia ipsius chimære, quia ego apprehendo chimæram possibilem esse, & actu existere: ergo refertur ad illam vt possibile, & vt existentem. Possibilitas, & existentia chimære, est purum figmentum: ergo relatio transcendentalis, quam dicit cognitio respicit tanquam terminum formalitatè quandam, quæ est purum figmentum. Si dicas cognitionem referri ad possibilitatem, & existentiam chimære, quæ in ordine ad se repugnant, & sunt posibles in ordine ad terminandam relationem transcendentale solutionem admittam, quia non est dicere chimæram esse possibilem sub aliqua ratione, quæ se teneat ex parte ipsius, neque possibilem esse formalitatem ad quam terminetur relatio transcendentalis, quam dicit cognitio, sed tantum dicitur formalitatem, quæ in se possibilis non est, posse terminare relationem realem transcendentalem, quod tantum intendunt authores asserentes respectum realem transcendentalem posse terminari ad obiectum in se repugnans.

Secundò contra Hurtadum arguo, & probo respectum realem transcendentalem posse respicere terminum, qui in se repugnet. Chimæra, quæ est impossibilis in ordine ad se, possibilis est in ratione obiecti, & in ratione termini relationis, quam dicit cognitio ad suum obiectum: ergo etiam si entitas sit impossibilis in ordine ad se, poterit esse possibilis in ordine ad terminandum quemcumque transcendentalem respectum. Si neges cognitionem referri ad obiectum, dicito, quidnam sit in cognitione esse cognitionem huius obiecti, & non illius, non posse